

Tiedon käyttö kaupunkisuunnittelun työprosesseissa – avoin data ja avoin mieli

Heidi Enwald

Oulun yliopisto

heidi.enwald@oulu.fi

<https://orcid.org/0000-0003-1953-2157>

Anna-Maija Multas

Oulun yliopisto

anna-maija.multas@oulu.fi

<https://orcid.org/0000-0002-9710-2497>

Anna Suorsa

Oulun yliopisto

anna.suorsa@oulu.fi

<https://orcid.org/0000-0003-1472-3675>

Asiasanat: kaupunkisuunnittelu, avoin tieto, tiedontarve, tiedon käyttö

Viittaaminen: Enwald, H., Multas, A.-M., & Suorsa, A. (2022). Tiedon käyttö kaupunkisuunnittelun työprosesseissa – avoin data ja avoin mieli. *Informaatiotutkimus*, 41(2–3), 25–28. <https://doi.org/10.23978/inf.122557>

Artikkeli on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä

Johdanto

“Lähitulevaisuudessa koko kaupunkisuunnittelu voisi pohjautua dataan siitä, miten ihmiset oikeasti toimivat kaupungissa, eikä arvauksiin siitä kuten tähän asti on ollut tapana.” pohti Avoindata.fi-palvelun palveluomistaja Mika Honkanen blogikirjoituksessaan vuonna 2019 (Avoindata.fi, 2019). Kaupungit ovat jo pitkään olleet edelläkävijöitä datan avaamisessa (open data) ja puhe älykaupungeista (smart cities), avoimista kaupungeista (open cities) ja avoimesta hallinnosta (open government) perustuu vahvasti tähän ilmiöön. Avoindata.fi-sivustolle avatuista dataseteistä suuri osa liittyy alueisiin ja ympäristöihin sekä rakennettuun ja rakentamattomaan ympäristöön (Avoindata.fi, 2022). Suuret datamäärät, eli niin sanottu massadata (big data), on muuttanut myös kaupunkien tutkimusta (Ruoxi, Xinyuan & Nan, 2022) ja suunnittelua (Ying & Lun, 2016). Esimerkiksi julkisten toimijoiden, kuten Luonnonvarakeskuksen (LUKE), Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ja Terveystieteiden tutkimuslaitoksen (THL) avoimet tietovarannot kytkeytyvät vahvasti myös organisaatioissa tehtävään tutkimukseen ja täten aihe liittyy myös avoimen tieteen kenttään.

RECIPE-tutkimushanke

Esityksessä tarkastellaan kaupunkiympäristöjen kehittämistä tartuntatautien näkökulmasta kestävämmiksi, keskittyen erityisesti avoimesti saatavilla olevan tiedon rooliin monialaisessa kaupunkisuunnitteluprosessissa. Eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen lisääminen on tarpeen, jotta uusin tieto hyvinvoinnin ja ympäristön välisistä yhteyksistä ja myös aiheeseen liittyvästä avoimesta datasta saadaan käyttöön kaupunkiympäristöjä suunniteltaessa. Esiteltävä tutkimus on osa Vastustuskykyinen kaupunki – Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä (RECIPE) -hanketta (RECIPE, 2022). Tavoitteenamme on antaa käsitteellisiä ja menetelmällisiä välineitä tietoon perustuvan päätöksenteon kehittämiseen kaupunkisuunnittelussa.

Tutkimuksen tausta

Esityksen perustalla on informaatiotutkimuksen näkökulma tiedon käyttöön päätöksenteossa: Ihmiset tekevät päätöksiä tiedon perusteella sekä työ- että arkielämässä, vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja muiden ihmisten kanssa (Choo, 2006; Citroen, 2011). He toimivat informaatioympäristöissä, joita

muodostavat esimerkiksi erilaiset tietolähteet, toiset ihmiset sekä fyysiset ja virtuaaliset olosuhteet (Taylor, 1991). Informaatioympäristöissä kehittyvät tietokäytäntöjä, jotka voivat tukea tiedon käyttöä eri tilanteissa (Savolainen, 2007). Yhteistyön ja vuorovaikutuksen puute eri toimijoiden välillä voi myös muodostaa esteitä päätöksenteolle (esim. Choo, 2006). Informaatiotutkimuksen alalla kaupunkisuunnittelijoiden työtehtäviä, tiedontarpeita ja tiedonhankintaa on aiemmin tutkinut Sami Serola väitöskirjassaan (Serola, 2006, 2009).

Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksemme pohjautuu toteutettuihin teemahaastatteluihin ja toteutettavaan haastatteluita tukevaan pieneen kyselyyn. Tutkimushankkeessa toteutettiin keväällä 2022 15 teemahaastattelua Kuopion ja Oulun kaupunkisuunnitteluprosesseihin osallistuville kaupungin työntekijöille. Yksi haastatteluista oli parihaastattelu, muissa haastateltava oli yksin. Haastattelut suoritettiin etänä hyödyntäen Teams-videopuhelupalvelua. Haastatteluiden pääpaino oli haastateltavan roolissa, hänen ymmärryksessään kaupunkisuunnittelun monialaisuuden toteutumisesta sekä hänen tietokäytänteissään ja kaupunkisuunnitteluun liittyvien tiedonlähteiden käytöstä.

Haastatteluaineistosta tarkastelemme sitä, nousiko tiedon ja datan avoimuus esille kysyttäessä kuntatoimijoiden tietokäytänteistä ja tärkeäksi koetuista tiedonlähteistä. Lisäkyselyllä tulemme tarkentamaan tietoutta siitä, onko haastateltava tietoinen ja hyödyntänyt olemassa olevia avattuja tietovarantoja ja minkä hän näkee näiden merkitykseksi kaupunkisuunnitteluun liittyvässä monialaisessa yhteistyössä. Esityksessämme avaamme tutkimuksen alustavia tuloksia ja pohdimme aiheeseen liittyviä jatkotutkimusaiheita.

Lähteet

- Avoindata.fi (2019). Avoimen datan avulla paremmat digitaaliset palvelut ja yhteiskunta. <https://www.avoindata.fi/fi/artikkeli/avoimen-datan-avulla-paremmat-digitaaliset-palvelut-ja-yhteiskunta>
- Avoindata.fi (2022). Suomen kaikki avoin data yhdestä paikasta. <https://www.avoindata.fi/>
- Choo, C. W. (2006). *The knowing organization. How organizations use information to construct meaning, create knowledge and make decision*. Oxford University Press.
- Citroen, C. L. (2011). The role of information in strategic decision-making. *International Journal of Information Management*, 31(6), 493–501.

- RECIPE (2022). Vastustuskykyinen kaupunki. Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyyn välineenä (RECIPE). <https://recipestn.fi/>
- Ruoxi, W., Xinyuan, Z., & Nan, L. (2022). Zooming into mobility to understand cities: A review of mobility-driven urban studies. *Cities*, 130. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103939>
- Savolainen, R. (2007). “Information behavior and information practice: reviewing the “umbrella concepts” of information-seeking studies”. *The Library Quarterly*, 77(2), 109–132.
- Serola, S. (2006). City planners' information seeking behavior: information channels used and information types needed in varying types of perceived work tasks. Teoksessa *Proceedings of the 1st international conference on Information interaction in context (IIiX)* (s. 42–45). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/1164820.1164831>
- Serola, S. (2009). *Kaupunkisuunnittelijoiden työtehtävät, tiedontarpeet ja tiedonhankinta* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Acta Universitatis Tamperensis, 1384. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7603-7>
- Taylor, R. S. (1991). Information use environments. *Progress in communication sciences*, 10, 217–255.
- Ying, L., & Lun, L. (2016). Transformations of urban studies and planning in the big/open data era: a review. *International Journal of Image and Data Fusion*, 7(4), 295–308. <https://doi.org/10.1080/19479832.2016.1215355>